

Izjava za javnost
Novinarska konferenca Sindikata Mladi plus

Ljubljana, 22. 7. 2022

Na nas se je obrnilo več dostavljalk in dostavljalcev (kurirjev in kurirk), ki opravljajo delo za WOLT ter se pri svojem delu srečujejo z mnogimi težavami. Delajo predvsem za Wolt, v stiku smo tudi s kurirji pri Glovu.

Predvsem v zadnjem času se je pojavilo več težav, na katere bi radi skupaj opozorili, prek našega Sindikata Mladi plus, kjer zastopamo njihove interese. Vsi bi namreč radi ostali anonimni, saj se bojijo povračilnih ukrepov.

Razrast prekarnosti in prikrita delovna razmerja

Kot vsa ostala podjetja, tudi za taka platformna podjetja, kot sta Glovo in Wolt, še vseeno velja zakon, zato jih kurirji in kurirke pozivajo k spoštovanju delovnopravne zakonodaje in zaposlitev vseh delavk in delavcev, ki so v prikritih delovnih razmerjih.

Zakon določa, da je osnovna oblika dela pogodba o zaposlitvi (za nedoločen čas), zato se mora po zakonu vsem kurirje_ke, ki imajo prisotne elemente delovnega razmerja ponuditi pogodbo o zaposlitvi.

Zakon o delovnih razmerjih (ZDR-1) v prvem odstavku 4. člena jasno določa, da mora biti delovno razmerje vzpostavljeno vsakokrat, ko obstajajo elementi delovnega razmerja: *»Delovno razmerje je razmerje med delavcem in delodajalcem, v katerem se delavec prostovoljno vključi v organiziran delovni proces delodajalca in v njem za plačilo, osebno in nepretrgano opravlja delo po navodilih in pod nadzorom delodajalca.«*

Kurirji in kurirke niso zaposleni, ampak delajo prek različnih oblik dela. Gre predvsem za delo prek s.p.-ja, za delo prek študentske napotnice, nekaj je d.o.o-jev. Pojavljajo pa se tudi primeri, ko imajo te d.o.o-ji pod seboj še več drugih kurirk in kurirjev, ki jih navadno plačujejo preko podjemne pogodbe. Predvsem se tu pojavlja dodatno izkoriščanje; saj dostavljalk_ke dobijo še manjše plačilo oz. plačilo brez dodatkov na kilometrino in ostalih dodatkov, odšteti pa morajo še 20% provizije iz celotnega plačila. Število kurirjev, ki so pod drugimi kurirji, naj bi se bližalo številu 100.

Vidimo torej lahko, da so se v tem izkoriščevalskem sistemu našli še dodatni, mali kapitalisti, ki torej že izkoriščene kurirke in kurirje, še dodatno izkoriščajo.

V zadnjem času se je položaj kurirk in kurirjev še poslabšal, predvsem na naslednjih področjih:

1. Zmanjšanje postavke plačila. Plačilo je seveda nemogoče opredeliti vnaprej, saj je odvisno od dostave in dodatkov (npr. na razdaljo, na število opravljenih dostav, itd.) V zadnjem času se je, vsaj pri

Woltu, zmanjšala povprečna urna postavka, kar je izjemno negativno vplivalo na kurirke in kurirje in njihov dohodek. V času inflacije, kurirke in kurirji ne morejo več preživeti z dohodkom, ki ga dobivajo. Pri tem je sporno tudi to, da po zakonu velja, da za študente obstaja minimalna urna postavka, pri čemer pa ni jasno, kako se ta upošteva pri delu kurirk in kurirjev, saj je plačilo odmerjeno od dostav in teh dodatkov, ne pa od ur, ki jih je kurir_ka opravil_a.

2. Rekrutiranje novih kurirk in kurirjev, medtem ko že obstoječim ne zagotavljajo dela

Zaradi prevelikega števila vključenih kurirk in kurirjev ter upadu povpraševanja po storitvah WOLT predvsem v poletnih mesecih, kurirke in kurirji s svojim delom le stežka preživijo mesec. Ker so odvisni od dostav, teh pa ne dobijo (dovolj), lahko na dan/teden/mesec zaslužijo premalo, kar jim ne zagotavlja dostojnega preživetja. Zato pozivajo, da ne rekrutirajo novih kurirk in kurirjev, dokler obstoječim ne zagotovijo vsaj minimalnega obsega dela.

3. Časovne omejitve za študentke in študente

Za tiste, ki delajo prek študentske napotnice, veljajo časovne omejitve, kdaj sploh lahko delajo. Nesprejemljivo je, da lahko študentke in študentje delajo samo ob določenih urah, takrat ko je največ povpraševanja po dostavah. To študentkam in študentom onemogoča možnost primernega zaslužka, sploh v poletnih mesecih. V času študijskega leta, pa jim je to preprečevalo usklajevanje študija in dela.

4. Tekom delovnika morajo opraviti ogromno drugih nalog za katere niso plačani, saj so plačani samo na dostavo. Plačani niso ne za čakanje na nove dostave, ne za čakanje, ko restavracije zamujajo s pripravo hrane. Prav tako morajo vsak dan položiti gotovinska sredstva na Woltov račun, kar največkrat opravljajo po delavniku, za kar tudi niso plačani.

5. Delajo v vseh vremenskih razmerah, tudi v ekstremni vročini. Ker pri svojem delu večinoma uporabljajo kolo, gre za fizično delo. **Medtem nimajo niti odmora za malico**. Ponovno opozarjamo, da so študentke in študentje, ki delajo najmanj 4 ure upravičeni do odmora za malico, ki se všteva v urnik in mora biti plačan. Tega se ne izvaja, saj so plačani samo na dostave.

6. Vseskozi se pojavljajo nesreče pri delu. Prav vsak kurir in kurirka s katerim smo govorili je povedal_a, da je že imel_a nesrečo pri delu, nekateri so prav tako že poškodovali druge udeležence prometa. Priznavajo, da vsak dan naredijo na desetine prekrškov cestno-predmetnih predpisov. Predvsem zato, ker želijo čim hitreje dostaviti hrano. Ta pritisk oz. plačni model, kot ga imajo, kjer je plačilo pogojeno s hitrostjo, tako v nevarnost spravlja kurirje in kurirke, kot tudi vse ostale. Tudi v Sloveniji smo že imeli primer kurirja, ki je postal invalid; imel je zelo hud zlom stegenice, zlomljene kosti v obrazu, ostal brez vseh zob, sedaj ima trajne posledice.

Določeno zavarovanje npr. Wolt sicer nudi, a je omejeno samo na hude nesreče, kot je na primer zlom ali huje. Ne pokrije pa primerov, ko gre vseeno za poškodbe, zaradi katerih ne morejo delati. Izjava enega izmed kurirjev je: *»Navadni padci, zaradi katerega si hitro odsoten par dni ali celo en teden, ne veljajo nič. Poglejte mene, zaradi poškodbe nisem mogel delati več kot 10 dni pa nimam zloma, ne*

morem nazaj na kolo nikakor. Od Wolta bom dobil 0. Če ne bi imel privatnega zavarovanja, bi bil se v slabši situaciji.»

7. Odnosi na delu so izjemno slabi, razrašča se rasizem in ksenofobija

Komunikacija med kurirkami, kurirji in podporno službo je velikokrat na izjemno nizkem nivoju, kar vpliva na delovno vzdušje, nezmožnost reševanja konfliktov in na slabše razmere med osebjem. Prisotnega je vedno več rasizma in ksenofobije. Neprimerne opazke, žaljenja, norčevanja in posmehovanja se dogajajo tako med samimi kurirkami/kurirji, kot tudi v uradni komunikaciji med kurirji in podporno službo. Sovraštvo do različnih skupin, ki so ponavadi ranljive skupine, se povečuje, kar je absolutno nesprejemljivo. Vsako delovno okolje mora biti varno, zagotovljene morajo biti osnovne človekove pravice in dostojanstvo, delavke_ce pa je treba varovati pred diskriminacijo. Zato kurirji in kurirke pozivajo, da vodstvo nemudoma sprejme potrebne ukrepe, ki bodo zagotavljali te standarde.

8. Proti tistim, ki so kritični, izvajajo povračilne ukrepe

Za izražanje kritike, pritožb ali podobno se kurirke in kurirje kaznuje tako, da jih odklopijo oz. dajo offline. Kaznovanje, ki so ga deležne kurirke in kurirji je vidno predvsem v tem, da se jim preprečuje možnost dela oziroma možnost zaslužka. Onemogočanje dostopa do aplikacije kot kaznovanje delavcev_k ni sprejemljivo. Prav tako poudarjamo, da je pravica do sindikalnega organiziranja osnovna človekova pravica in je posebej varovana. Nikakor se ne sme preprečevati organiziranje delavk in delavcev in tudi kurirke in kurirji so (lahko) člani_ce sindikata, ne glede na obliko preko katere delajo (npr. prek študentske napotnice, ali prek s.p.-ja). Na Sindikatu Mladi plus in Zvezi svobodnih Sindikatov kurirkam in kurirjem nudimo možnost včlanitve in sindikalnega organiziranja in zastopamo njihove interese. **Kakršnokoli kaznovanje kurirk in kurirjev zaradi je popolnoma nesprejemljivo.**

Sindikat Mladi plus bo zastopal njihove interese, zato danes tudi pozivamo vse kurirke in kurirje, da se obrnejo k nam na pomoč. Pripravili smo preprost spletni in anonimni obrazec (<https://www.1ka.si/a/8896b50a>), kjer lahko opišejo svoje izkušnje, težave s katerimi se srečujejo in podajo svoje predloge. Mreža kurirk in kurirjev že raste in čas je, da tudi Wolt in Glovo prisluhneta pozivom.

Delo prek platform, kot sta tudi Wolt in Glovo, je v Sloveniji postalo vedno bolj razširjeno predvsem v zadnjih letih, še vedno pa nihče ne ve točno, koliko ljudi dela prek takih platform. Kljub temu, da se veliko platform želi predstaviti predvsem kot tehnološka podjetja ter se izogniti svojim nalogam in obveznostim, ki veljajo za delodajalce, je treba spoštovati zakonske okvire in vsem delavkam in delavcem nuditi primerne delovne razmere ter jim zagotoviti osnovne delavske in socialne pravice.

V mnogih drugih državah so se kurirke in kurirji za svoje pravice borili na sodiščih, vedno več pa jih je tudi organiziranih v sindikate, kjer kolektivno zagovarjajo svoje interese. Sprejemajo se novi zakoni in

kolektivne pogodbe, ki urejajo položaj tovrstnih delavk in delavcev. Tega razvoja si želimo tudi v Sloveniji in si zanj prizadevamo na Sindikatu Mladi plus.

V prihodnosti bo potrebno celostno zakonsko regulirati platforma podjetja, na kar je opozorila tudi Evropska komisija, ki je preteklo leto pripravila predlog direktive. Nedavni primer afere Uber Files je to samo še potrdil.

Zato pozivamo Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, naj nemudoma naslovi problematiko platform in zagotovi, da bodo vse delavke in delavci imeli osnove delavske in socialne pravice. Ni treba čakati na evropsko direktivo, vsaj za slovenski prostor se lahko zadeve uredi že takoj. K temu bi zagotovo prispeval večji nadzor nad delovanjem takih platform, povečanje števila inšpektorjev in sankcioniranje kršiteljev.

Prav tako smo predloge za izboljšave že poslali Woltu. Ta nam zaenkrat še ni odgovoril, vse pa kaže, da se potrebam kurirjev in kurirk posmehuje, jih zaničuje in zmanjšuje njihov pomen. Zaničujoč odnos, ki ga kaže vodstvo do zahtev kurirk in kurirjev je jasen prikaz tega, za kakšno podjetje gre. Kljub temu, da svoje kurirke in kurirje naslavlja kot »partnerje«, gre za popolno pretvezo. Pri partnerskem odnosu gre za odnos dveh enakovrednih subjektov, ne pa za podrejenost enega drugemu. Zato Wolt in Glovo pozivamo, da prisluhnejo kurirkam in kurirjem ter jih res razumeti kot partnerje, s katerimi se ima lahko odprt dialog prek katerega bomo našli ustrezne rešitve. Predvsem pa, da spoštujejo zakon.

Nekatere izmed izjav kurirk in kurirjev

»Že več let delam kot kurir na kolesu. Ta služba mi pomeni veliko, z največjim veseljem jo opravljam, ne glede na to kako zelo nevarna zna biti. Nažalost pa se mi to veselje v zadnjem letu dni spreminja samo se v stres in strah kako bom poplačal vse svoje stroške in prispevke. Razmišljanje o kakšnem poletnem dopustu sem že zdavnaj opustil. Urna postavka se nam je, predvsem v zadnjem pol leta, zelo znižala. Čisto iskreno smo iz cca 10 eur bruto šli na cca 8 eur bruto. Vse to v času inflacije. To se dogaja, zaradi slabega planiranja Wolta in konstantnega iskanja novih kurirjev. Ravno kar so ponovno začeli iskati nove kurirje pod pretvezo fleksibilnosti, svobode in da zaslužimo 10 eur na uro. Zaradi vsega tega sem primoran delati tudi po 10 ur na dan, tudi celi teden, ne glede na to, ali je zunaj 38 stopinj ali pa nevihta. Preutrujen sem od tega dela, od strahu, če bom nabral dovolj dostav in od tega, da noben ne vidi kako nas izkoriščajo podjetja, ki so vredna milijarde in milijarde dolarjev. Dovolj je tega!«

»Nesreč je pač ogromno, bolniške pa ni. Če hočemo zaslužiti normalno, enostavno moramo, sploh zdaj, ko je manj in manj dela, pač preprosto bolj hiteti in več delati in s tem posledično izgubiš pozornost, si bolj zmatran, kar samo kliče k nesreči.«

»Samo pretvarjajo se, da jim je mar za nas. Saj nam napišejo, da naj počivamo te dni, ko je vročina. Ja, super, denar bomo pa kako zaslužili? Namesto, da bi nam dali neko nadomestilo/dodatek, zaradi tako

hude vročine. Pa že tako ali tako je delo na minimumu. Pa npr. voda, ki nam jo tako zelo radi ponujajo, je na prevzemnem mestu Wolta, na Zihherlovi ulici. Če bi nam dejansko želeli pomagati v tako hudih vremenskih razmerah, bi jo lahko dajali v centru, npr. Kongresni trg. Zakaj bi nekdo šel offline, šel do Zihherlove po vodo in obenem izgubil vse morebitne dostave vmes, ko je bil offline? Ni logike. Fake prijaznost in pomoč.»

»In če kaj rečeš, če nisi zadovoljen s plačilom oz. urno postavko, ti enostavno rečejo, da delaj več ali pa v dežju in slabem vremenu, kjer vedno dodajo malo dodatka, da bi ja spravili vse ljudi ven v slabo vreme. Tako da si dejansko primoran delati v najslabših pogojih.»

»Tukaj so seveda tudi družbeno najšibkejši delavci; imigranti oziroma tujci, ki nimajo druge izbire dela. In ljudje, ki, zaradi različnih razlogov ne morejo odpreti espeja. Take izkoristijo tisti, ki odprejo svoj d.o.o in jim poberejo provizijo.»

»Ni pravično, da študentje ne smemo delati določene ure. Pred poletjem sem bil na tem, da zaradi tega ne bom zbral dovolj denarja za najemnino, če ne smem delati. Zato sem moral delati takrat, ko bi moral biti na faksu.»